

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

ΤΑΞΗ:

Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Δευτέρα 7 Ιανουαρίου 2019
Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίου, Υπέρ Μαντιθέου, 1-3¹

Εἰ μὴ συνήδῃ, ὃ βουλή, τοῖς κατηγόροις βουλομένοις ἐκ παντὸς τρόπου κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, πολλὴν ἀν αὐτοῖς χάριν εἶχον ταῦτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις τούτους εἶναι μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίους, οἵτινες ἀν αὐτοὺς ἀναγκάζωσιν εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι. ἐγὼ γὰρ οὗτο σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὅστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρός με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὴν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι. ἀξιῶ δέ, ὃ βουλή, ἐὰν μὲν τοῦτο μόνον ὑμῖν ἐπιδείξω, ὡς εὔνους εἰμὶ τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι καὶ ὡς ἡνάγκασμαι τῶν αὐτῶν κινδύνων μετέχειν ὑμῖν, μηδέν πώ μοι πλέον εἶναι· ἐὰν δὲ φαίνωμαι περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τοὺς λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν, δέομαι ὑμῶν ἐμὲ μὲν δοκιμάζειν, τούτους δὲ ἡγεῖσθαι χείρους εἶναι. πρῶτον δὲ ἀποδείξω ως οὐχ ἵππευον οὕδ' ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας.

¹ Κωνσταντίνος Ι. Δάλκος Χρίστος Ι. Δάλκος Γεώργιος Π. Μανουσόπουλος Νικόλαος Ι. Μπονόβας Σπυρίδων Α. Παργινός, *Ρητορικά κείμενα Β λυκείου*, Ο.Ε.Δ.Β, σελ. 82

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A1.** Να επιβεβαιώσετε ότι να απορρίψετε το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων σημειώνοντας την ένδειξη **Σωστό ή Λάθος** σε καθεμιά από αυτές (Μονάδες 6).

- i. Στη φράση «**πολλήν ἀν αὐτοῖς χάριν εἶχον**» ο Μαντίθεος δηλώνει την ευγνωμοσύνη του προς τους κατηγόρους του.
- ii. «**ἡγοῦμαι γὰρ...εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων καταστῆναι**»: Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι η απολογία για τις ιδιωτικές υποθέσεις είναι περιττή.
- iii. «**καὶ εἴ τις πρός με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος**»: Ο Μαντίθεος με αυτά τα λόγια εκφράζει τη βεβαιότητά του ότι κάποιοι συμπολίτες του έχουν εχθρικά αισθήματα απέναντί του.
- iv. «**τοῖς καθεστηκόσι πράγμασι**»: Ο Μαντίθεος αναφέρεται στην αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα.
- v. Ο Μαντίθεος θεωρεί ότι η απόδειξη του δημοκρατικού του ήθους είναι στοιχείο αρκετό για την επικύρωση της εκλογής του.
- vi. Η φράση «**πρῶτον δὲ ἀποδείξω ώς οὐχ ἵππευον οὐδὲ ἐπεδήμουν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, οὐδὲ μετέσχον τῆς τότε πολιτείας**» αποτελεί το κατηγορητήριο σε βάρος του Μαντίθεου.

- A2.** Να καταγράψετε δύο φράσεις του αποσπάσματος, με τις οποίες ο Μαντίθεος υπαινίσσεται ότι οι κατήγοροί του είναι συκοφάντες. (Μονάδες 4)

Μονάδες 10

- B1.** Να σχολιάσετε με συντομία τις φράσεις του κειμένου: «**Ὥ βουλή**», «**ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος**».

Μονάδες 10

- B2.** Γιατί ο Μαντίθεος κρίνει απαραίτητο να αποδείξει ότι «**περὶ τὰ ἄλλα μετρίως βεβιωκώς καὶ πολὺ παρὰ τὴν δόξαν καὶ [παρὰ] τὸν λόγους τοὺς τῶν ἐχθρῶν**»;

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

B3. Να συνδέσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α'

1. Πλάτων
2. Πρόθεσις
3. Δικανικός
4. Γοργίας ο Λεοντίνος
5. Μαρτυρική κατάθεση
6. Ισοκράτης
7. Κλεψύδρα
8. Δημοσθένης
9. Πανηγυρικός
10. Ενθύμημα

ΣΤΗΛΗ Β'

- α. θεωρείται ο επιφανέστερος ρήτορας συμβουλευτικών λόγων
- β. τονίζει την παιδευτική αξία της ρητορικής
- γ. αρνείται να χαρακτηρίσει επιστημη ή τέχνη τη ρητορική καλλιέργησε την πολιτική και ιδιαίτερα την επιδεικτική ρητορεία
- δ. βραχυλογικός συλλογισμός
- ε. σύντομη έκθεση του θέματος
- ζ. χρονόμετρο
- η. άτεχνη πίστη
- θ. λόγος που εκφωνείται στα δικαστήρια
- ι. λόγος που εκφωνείται σε εορτές και συγκεντρώσεις

Μονάδες 10

B4.a) συνήδη, ἐπιδείξω, εὗνοντς, ἐπεδήμουν, διαβεβλημένοις: Με το β' συνθετικό των παραπάνω τύπων να σχηματίσετε ένα ομόρριζο επίθετο, απλό ή σύνθετο, της νέας ελληνικής γλώσσας. (Μονάδες 5)

B4.β) Με καθέναν από τους ακόλουθους ρηματικούς τύπους του κειμένου να σχηματίσετε ένα ομόρριζο ουσιαστικό, απλό ή σύνθετο, της νέας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την παραγωγική κατάληξη που σας δίνεται: (Μονάδες 5)

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
βουλομένοις	-ή	
εἶχον	-μα	
καθεστηκόσι	-η	
ήγήσεσθαι	-ία	
λέγοντος	-μα	

Μονάδες 10

- B5.** Ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς ήταν ιστοριογράφος αλλά και ρητοροδιδάσκαλος, ο οποίος ασχολήθηκε μεταξύ άλλων με τη συγγραφή δοκιμών για πολλούς ρήτορες. Το απόσπασμα που ακολουθεί αναφέρεται στα προοίμια του Λυσία. Αφού το μελετήσετε προσεκτικά, να εντοπίσετε και να σχολιάσετε στο προοίμιο του Ύπερ Μαντιθέου λόγου
- α) ένα σημείο διαφοροποίησης από τις συνηθισμένες ρητορικές τεχνικές (μονάδες 5) και
 - β) δύο σημεία στά οποία τις ακολουθεί (μονάδες 5).

«Υποστηρίζω ότι ο Λυσίας είναι ο πιο ικανός απ' όλους και ο πιο ευχάριστος όταν αρχίζει τους λόγους... Παρατηρώ ακόμα ότι ο ρήτορας χρησιμοποιεί όλους τους τρόπους που προτείνουν τα ρητορικά εγχειρίδια για το προοίμιο και που απαιτούν οι περιστάσεις. Άλλες φορές αρχίζει στο πρώτο πρόσωπο με αυτοέπαινο, άλλοτε με κατηγορίες για τον αντίδικο, αντικρούοντας αρχικά τις κατηγορίες εις βάρος του, αν τύχει να έχει κατηγορηθεί πρώτος. Μέρικές φορές κερδίζει την εύνοια των δικαστών στο πρόσωπό του και στην υπόθεση, επαινώντας και κολακεύοντάς τους. Άλλοτε υποδεικνύει τη δική του μειονεκτική θέση και την πλεονεκτική θέση του αντιδίκου του και ότι ο αγώνας μεταξύ τους είναι άνισος. Κάποιες φορές παρουσιάζει την υπόθεσή του ως κοινό ενδιαφέροντος, σημαντική για όλους και τέτοια που αξίζει την προσοχή των δικαστών, ή γενικά επινοεί οποιοδήποτε άλλο επιχείρημα που μπορεί να ωφελήσει τον ίδιο και να μειώσει τον αντίδικό του.

Αφού παρουσιάσει όλα αυτά σύντομα και απλά, με φρόνιμα διανοήματα, κατάλληλες ρήσεις και μετριοπαθή επιχειρήματα, στη συνέχεια περνάει βιαστικά στην έκθεση της υπόθεσης, όπου κάνει μια προκαταρκτική αναφορά στα αποδεικτικά επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσει αργότερα, και αφού προετοιμάσει έτσι το ακροατήριό του να ακούσει με προθυμία ό, τι πρόκειται να πει, περνάει στη διήγηση. Αυτή η έκθεση της υπόθεσης είναι συνήθως στον Λυσία

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

το όριο μεταξύ του προοιμίου και της διήγησης, έχει τύχει όμως μερικές φορές να αρχίσει με αυτή μόνο την έκθεση. Μερικές φορές πάντως ζεκινά δίχως προοίμιο, με τη διήγηση, κάνοντας αυτή αρχή του λόγου του²»

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφῶντος, Ἀπομνημονεύματα, 1, 3, 4-8*

Ο Ξενοφών, πιστός μαθητής του Σωκράτη, υπερασπιζόμενος τη μνήμη του δασκάλου του, διηγείται την παροιμιώδη εγκράτεια και λιτότητα με την οποία ο Σωκράτης αντιμετώπιζε τις υλικές ηδονές, πράγμα που του επέτρεπε να ζει, χωρίς να εργάζεται, και να εξασφαλίζει τη σωματική και ψυχική του υγεία.

Εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ σημαίνεσθαι παρὰ τῶν θεῶν, ἵττον ἀν ἐπείσθη παρὰ τὰ σημαινόμενα ποιῆσαι ἢ εἴ τις αὐτὸν ἔπειθεν ὁδοῦ λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδότα τὴν ὁδὸν ἀντὶ βλέποντος καὶ εἰδότος· καὶ τῶν ἄλλων δὲ μωρίαν κατηγόρει, οἵτινες παρὰ τὰ ὑπὸ τῶν θεῶν σημαινόμενα ποιοῦσί τι, φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν· αὐτὸς δὲ πάντα τάνθρωπινα ὑπερεώρα πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν συμβουλίαν. Διαίτῃ δὲ τὴν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα ἥ χρώμενος ἀν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἶη, θαρραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι καὶ οὐκ ἀν ἀπορήσει τοσαύτης δαπάνης. Οὕτω γὰρ εὐτελῆς ἦν, ὥστ’ οὐκ οἶδ’ εἴ τις οὕτως ἀν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. Σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἐχρῆτο, ὅσον ἡδέως ἦσθιε, καὶ ἐπὶ τοῦτο οὕτω παρεσκευασμένος ἦει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὅψον αὐτῷ εἶναι· ποτὸν δὲ πᾶν ἥδὺ ἦν αὐτῷ διὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψώῃ. Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὃ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπέρ τὸν κόρον ἐμπίμπλασθαι, τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο. Τοῖς δὲ μὴ δυναμενοῖς τοῦτο ποιεῖν συνεβούλευε φυλάττεσθαι τὰ πείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν μηδὲ διψῶντας πίνειν· καὶ γὰρ τὰ λυμαίνομενα γαστέρας καὶ κεφαλὰς καὶ ψυχὰς ταῦτ’ ἔφη εἶναι.

Λεξιλόγιο

- **εἰδότα / εἰδότος < οἶδα:** γνωρίζω
- **μωρίαν:** ανοησία
- **ἀδοξία:** κακή φήμη, καταφρόνηση
- **δίαιτα:** (κανονικός) τρόπος ζωής
- **χρώμενος:** υποθετική μετοχή < **χρῶμαι** + δοτική: χρησιμοποιώ, μεταχειρίζομαι.
- **χρῶμαι σῖτον:** χρειάζομαι τροφή

² Διονύσιος Αλικαρνασσεύς, «Περί των αρχαίων ρητόρων», Λυσίας, τομ. 15, Κάκτος, Αθήνα

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019

Α' ΦΑΣΗ

E_3.ARΛ2A(ε)

- **ἀπορῶ:** στερούμαι, έχω έλλειψη
- **ὁ εὐτελής:** λιτοδίαιτος, αυτός που έχει λίγα έξοδα, ευτελής
- **ἐσθίω:** τρώω
- **ἔρχομαι ἐπί τινα:** πηγαίνω για κάτι, καταβάλλω προσπάθεια για κάτι
- **τὸ ὄφον:** προσφάγιο, ορεκτικό
- **ἔργωδης:** σκληρός, επίπονος, κουραστικός
- **ἐμπίμπλαμαι:** γεμίζω
- **ὁ κόρος:** χορτασμός
- **ὑπὲρ τὸν κόρον:** υπερβολικά, πάρα πολύ
- **γαστήρ:** κοιλιά

* E.C. Marchant, εκδ. 1900–21. Xenophontis opera omnia. I–V. 2η έκδ. Οξφόρδη: Clarendon Press. Ανατ. 1961–71.

Γ1.α. Να μεταφράσετε το ακόλουθο απόσπασμα στα νέα ελληνικά: **διαίτη δὲ τήν τε ψυχὴν... εἰ μὴ διψώῃ.**

Μονάδες 10

Γ1.β. Πριν παρευρεθεί ο Σωκράτης σε ένα δείπνο, πώς προετοιμαζόταν και γιατί; (Μονάδες 5) Ποιες συμβουλές έδινε στους ανθρώπους της εποχής του; (Μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ2.α. «**Διαίτη δὲ τήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσε καὶ τὸ σῶμα ἢ χρώμενος ἀν τις, εἰ μή τι δαιμόνιον εἴη,** θαρραλέως καὶ ἀσφαλῶς διάγοι καὶ οὐκ ἀν ἀπορήσεις τοσαύτης δαπάνης»: Να εντοπίσετε τέσσερα ουσιαστικά του αποσπάσματος και νὰ τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση στον άλλο αριθμό. (Μονάδες 4)

Γ2.β. «**Οὗτο γὰρ εὐτελής ἦν, ὥστ’ οὐκ οἶδ’ εἴ τις οὕτως ἀν ὅλιγα ἐργάζοιτο ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτει ἀρκοῦντα. σίτῳ μὲν γὰρ τοσούτῳ ἔχρητο, ὅσον ἡδέως ἥσθιε, καὶ ἐπὶ τοῦτο οὕτω παρεσκευασμένος ἦει, ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὄφον αὐτῷ εῖναι**»: Να εντοπίσετε στο παραπάνω απόσπασμα ένα επίθετο και ένα επίρρημα και να γράψετε τα παραθετικά τους. Το επίθετο να γραφεί στην ίδια πτώση, στο ίδιο γένος και στον ίδιο αριθμό. (Μονάδες 4)

Γ2.γ. «**Εἰ δέ ποτε κληθεὶς ἐθελήσειεν ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὁ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἐστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπὲρ τὸν κόρον ἐμπίμπλασθαι, τοῦτο ῥάδίως πάνυ ἐφυλάττετο**»: Να μεταφέρετε τους υπογραμμισμένους τύπους στον ενεστώτα. (Μονάδες 2)

Μονάδες 10

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2019
Α' ΦΑΣΗ

Ε_3.ΑΡΛ2Α(ε)

Γ3.α. «Οὗτο γάρ εὐτελής ἦν, ὥστ' οὐκ οἶδ' εἴ τις οὗτος ἀν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μή λαμβάνειν τά Σωκράτει ἀρκοῦντα»: Να γράψετε τις δευτερεύουσες προτάσεις, να αναγνωρίσετε το είδος τους και να δικαιολογήσετε την εκφορά τους. (Μονάδες 6)

Γ3.β. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους υπογραμμισμένους τύπους: (Μονάδες 4)

- i. εἴ τις αὐτὸν ἔπειθεν ὁδοῦ λαβεῖν
- ii. οὗτο γὰρ εὐτελῆς ἦν
- iii. ὥστε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σίτου ὅψον αὐτῷ εἰναι
- iv. τοῦτο ῥᾳδίως πάνυ ἐφυλάττετο

Μονάδες 10